

# Számlaország katonái

A háború már régen elkezdődött. Vagy ez nem is háború? Csúpn, egy tény: egyetlen ország sem működhet piaci viszonyok nélkül, ahol a termékért, szolgáltatásért ellenérték jár. Nem tagadom, ez sokkal békésebben hangzik. Én mégis katonákat látok a képzeletbeli lövészárkok két oldalán. Olyan harci játékot, amelyben igencsak elcsodálkozna Nagy Lajos királyunk Jovagi tornához szokott udvartartása. Mert ezt nem kópákkal, buzogányokkal, kardokkal, hanem papírokkal vívják. Csekkel, fizetési bizonylattal, felszólítással, kérelemmel, nyugtával. Úgy, adott hónap harmadika környékén népesülnek be a harcterek, s míg Számlaország egyik fele csekket tölt, számokat ír, kombinál és ájuldozik („Te jó ég, hát már ennyi?!”), a másik tollat hegyez és ráerősen doból egy irathalmazt, amelyre ezt nyomtatták: fizetési felszólítás.

Mielőtt bárki rámtámadna túlzásaimért, elárulom: viccnek szántam. De most az sem báj, ha a nevetés elmárad.

Munkaidőben csak két hivatal van tele. A kocsmá meg a posta. Az egyikben elküldik azt, ami a másikban csekkbefizetés után megmaradt — hallom mindent, tudó barátom összegezését, aki épp a nagypostáról lóhol az előbbi tervet teljesíteni. En pedig az OTP-be igyekszem, ahol épp arra vagyok kíváncsi — mennyire bírja meg a cég a hitelért forduló kérélmét teljesíteni, s mennyire képes behajtani követeléseit?

Hadd kezdjem egy számmal: 1986. december 31-én 10 milliárd 818 millió forintnyi összeg volt kint hitelként, s ez az idén tovább nőtt — kezdi beszélgetésünket Bérci Sándor, a megyei igazgatóság hitelesztályának vezetője — Egyik legkedveltebb hitelfajtánk a személyi kölcsön, de sokan fordulnak hozzánk áruvásárlási, mezőgazdasági termelési kölcsönért is. Napjainkban mind többen igénylik a magán- és társasvállalkozók hitelét, amely régebben kisipari, kiskereskedői kölcsön néven vált ismertté. Ezek legfontosabb rövid-, illetve középlejratú hiteleink. A hosszabb idő alatt visszafizetendő kölcsönök túlnyomó részét a lakásépítésre, illetve vásárlására biztosított hitelek teszik ki. Tavaly például 10 milliárd 300 millió forint volt ez. Mivel megpróbálom magamban jegyezgetni a különböző hitelfajták előnyeit, hátrányait, kamatait, előadom érdeklődésem fő okait: „... és ezeket vissza is fizetik?”

Kénytelenek. Nyolc éve már, hogy egy törvényerejű rendelet alapján közvetlen kényszerfizetést alkalmazhatunk „felelősen” adósainkkal szemben. Ennek útja: először egy felszólítólevelet postázunk, aztán kérjük munkahelyén a berletlét, amely már az illetmény 33 százalékát is elérheti. Ha ez sem segít, elrendelhetjük a bírósági végrehajtást az adós ingó- és ingatlanvagyonára. Mondhatok összegeket is. Tavaly körülbelül 40 millió forintot tett ki a kényszerbeszedés alá eső összeg, s ennek 10 százalékát csak végrehajtás után kaphattuk meg. Hitelforgalmunkhoz viszonyítva ez nem nagy összeg. De tény: évről évre nő. 1984 óta majdnem megkétszereződött.

Ezek szerint egyre kevésbé megbízható adós a szegedi nép?

— Inkább úgy mondanám: egyre jobban eladósodott, mind kevésbé képes teljesíteni kötelezettségeit. Ez legjobban ifjúságunkra vonatkozik. Türelmellennebbek önmagukkal, türelmetlenebbek lehetőségeikkel szemben. Aki például lakáshoz jut, szeretné azonnal úgy berendezni, mint egy középkorú család teheti több évtizedes munka után. Minden lehetséges hitelt felvesz a gyors siker érdekében, aztán pedig

„Hitel, adósság, törlesztés, levonás, átutalás, letiltás” — kavarognak bennem az egykor-pénzügyi, ma már oly hétköznapi fogalmak, amikor belépek a városgazdálkodási vállalat kapuján. Számlaország háborújánál maradványok most egy helyi kapitányhoz készülök. Reményeim szerint Széll Józsefné, a vállalat főkönyvelője egyik legfajóbb számlaháborújáról beszél majd — a távfűtés „hiteleiről”

Nem is kell csalódnom. Néhány perc alatt megtudom — havonta 26-27 ezer számla készül ez ügyben a városgazdálkodásnál, és a befolyt összeg fűtési szezonban eléri a 15-16 millió forintot. Pontosabban: elérheti, ha mindenki fizet. De erről már régóta szó sincs — 1982-ben még csak 1 millió forint volt a lakosság adóssága, ma már eléri a 6,2 milliót is. Szeptember 30-án épp ennyi volt kintlevőségünk.

Mivel indokolják ezt az adósság?

— Hogy mivel? — mosolyodik el a főkönyvelő. — Semmivel. Kiszámlák az ajtón — „A Demasztól jött?” — aztán, mikor megtudja, hogy „csak” a fűtésdíj kellene, ki sem nyitja az ajtót. Ja kérem, a villany ki kapcsolható, de a radiátor nem.

Akkor megoldás sincs?

— A fővárosban kidolgoztak egy rendszert, s szerintem ez lehet a járható út. Létrehoztak egy díjbeszedési vállalatot, amely egyszerre kéri az összes számla ellenértékét. Így nem lehet érdekeltségi alapon (kikapcsolható, nem kapcsolható) fizetni, ugyanis megtagadás esetén a villanyáram megvonásával büntetik az adóst.

Elég furcsa ötlet.

Nincs jobb. Nézzé, a fizetést megtagadó száma folyamatosan nő, letiltásokkal, végrehajtással a hiányzó összeg töredékét tudjuk csak megszerezni. Mit kezdünk olyannal például, akinek még munkahelye sincs, nemhogy befizethető ingósága, vagyona?

Számlaország egyik hadseregét tehát már dolgozik az új stratégián. Ennyire veszélyes támadás várható talán? A kérdésre — hol mérhető a veszély igazán? — ilyen választ kaplám: „Nézzé szét az IKV-nál. Kérdezd meg, mi újság lakbérfizetésükben.”

A jó tanács arra való, hogy megfogadják. Ezért is kopogtattam Bulik Istvánné, a házkezelési osztály vezetője ajtaján.

Ítélje meg a helyzetet számok alapján — hallottam beszélgetésünk elején. — A belvárosi körzetben az egy százalékos sem éri el az elmaradt fizetések aránya. Móraváros, Alsóváros esetében ez a szám már több mint 3 és fél százalék. Tárjából, Felsővárosból az előírt pénz főzel 2,9 százaléka nem érkezett be, míg negyedik körzetünkben (ide Rókus, Észak városrész és Makkosház tartozik) az elmaradás 4 százalékos. Ez a

legnagyobb összeg is: 2 millió 350 ezer forint

Általános tapasztalatunk az, hogy a magasabb komfortfokozatú lakásban élők, s általában a fiatalok között nehezebb hozzájutni a lakbérhez.

— Gondolom, ezt az árkak köszönhetjük. Hiszen a lakbér ilyen lakások esetében nőtt leginkább, míg a legvékonyabb pénztárca épp az ifjúság zsebében lapul...

Nincs ilyen közvetlen összefüggés. Érdekes módon a nyolcvanas évek első felében, amikor a lakbér még alacsonyabb volt, legalább akkora hátrálékkal számoltunk, mint ma. (Csak zárójelben jegyezzük itt meg: most 5,9 millió forint hiányzik a kasszából, miközben a tervezett árbevétel 270 millió forint.) Ha pedig már szóba jött a pénztárca — a nyugdíjasok jó része sokkal szerényebb anyagi körülmények között él, mint mondjuk a fiatal házaspár, s nagy többségük mégis pontosan fizet.

Mi egyébként sem a szociális megosztást vizsgáljuk. Feladatunk a lakberek beszedése. S hogy ez mennyire könnyű manapság? Csak egy szám: az elmúlt időszakban 11 ezer 666 felszólítást küldtünk ki. A jövőben egyébként gépi számlázással intézzük a lakbereket, s ahol számítógép dolgozik, sokkal szigorúbb elszámoltatási rendszert lehet bevezetni.

Új stratégia (városgazdálkodási és modern technika (IKV). Nem lehet hát panasznál — Számlaország katonái egyre felkészültebbek. Mi pedig fizetünk, mert ez a kötelességünk. Fizetünk, s közben számolgatunk. Egy állag, mai magyar család (két szülő és két gyerek) havi bevétele 12 ezer forint körül mozog. OTP-s lakás esetén másfél ezer forint megy törlesztésre, téli hónapokban közel ezer forintot visz el a meleg, míg közös költségekre, a lakás rezsijére, az alapvető kényserkiadásokra (például közlekedés, üzemi étkezés, napközi) újabb két és fél ezret számolhat a család pénztárosa. Egyéb OTP-törlesztés, — mondjuk bútor, háztartási gép, televízió — legyen másfél ezer. Összeadom?

Inkább csak fizessünk. Mert Számlaország szabályai szigorúak...

Bátyi Zoltán

## Irodalmi kávéház

### Erdély 1918—1919-ben

Idén nyáron jelent meg és szinte a szó szoros értelmében pillanatok alatt elfogyott a boltokból a szegedi József Attila Tudományegyetem bölcsészkarán dolgozó történész, Raffay Ernő Erdély 1918—1919-ben című könyve. Ez a rendkívüli felkészültséggel, nagyfokú tudós tisztességgel és megkezdő felelősségérzettel megírt, roppant érdekes munka azt a legújabbkori magyar történelemben olyan anyira tragikus időszakot vizsgálja — 1918 októbertől, a Károlyi-forradalom kitörésétől az 1919 március eleji, a Tanácsköztársaság kikiáltását megelőző hetekig — amikor az ezeréves történelmi Magyarország felbomlása megkezdődött, majd nyilvánvalóvá vált az országba nyomuló idegen imperialista csapatok területfoglalásaival. Bemutatja az Erdély megszerzésére irányuló, rég szándékukat megvalósítani akaró román irredenta

A ködös, zúzmárás nádas bokrétaí gyönyörű csendde dermedtek. Künt az országúton még lármáztak a varjak, egy nyúl telemen cívakodva, hangoskodva. A tavak közt gyengül a köd, fátyolos fényben bolyongva hallgatom a havas világ furcsa csendjét, amely annál igazibb, minél beljebb jutok a nádfalak közt. Egy lilik száll a jegpáncélos tavak fölött, nem látom, de hangja odahull mellém. Magosan repült a vadlúd fehérkód felett, s most még nagyobb a körülölelő némaság... nyár forrósága — december zúzmárja csak egymástániságukban jelent káprázatot, így a csend is mélyebb az idő kútjánál a lilik, lilik szavak ürességével... A telek felől ezüstsírályok kvartogása jelzi, körútja végén jár a halór, zsilipeknél kidobált haldőkön lakmároznak, huzakodnak a tengeri sirályok.

## Decemberi Fehér-tó

A nádasban 30—40 nádcsomó, 25—30 függőcinege csapattal bujkál. Bogáncsfoltok stiglincek szótlanul bontogatják a pihecs magvakat. Az I. és II. to jegén récék pihennek, köztük három bütykös ásolód mereng. Surrogó csörgőre csapat mögött vándorsólyom zuhan, másodpercek múlva tárt szárnyával a vadász zsákcsomó, piroslik a hó... tepett tollfelhőt sodor a ködös szél. Barköcsingek betlehemi ruhában jédten csilingelnek a sűrűben. Ki-ki kandikálnak a telek felé. Pedig ott mozdulatlanul álldogál felszáz szürkegém. A zsilipek kis vizét mereven figyelik, közben talán a nyár lan-

gyos, zöldhínáros, halpenezes, vizein merengnek... Szürke, zúzmárás szobrok a páras-zubogók jegén! Fures, de már évek óta felszáznian nekivágnak a bizonytalan, éhezést jelentő itteni telelésnek, fureszmadarak... Miért? ...de most nincs felelet, riadt, rekedt trombitálással rebbenek szét. Egy hatalmas rétisas kovályog a telek felett, könnyedén köröz, behúzza szárnyait! és... már emeli is a nagy pontyot ki a lékből. Nyugodt. Repül, repül míg eltakarja a köd, amelyben egyedül lehet zsákmányával... én pedig elindultam a halásztanyák kékes füstjei felé, ahol barátságos kézsorítás után vár az írógép, forró tea, s mögöttem marad a fehér zúzmárás decemberi Fehér-tó, ahol illyentájt még az ember sem jár... csak a madár...

Csizmázia György

## Embernek való varázslatok

### Ma este: Verdi: Requiem

Apropót mostanában igazán nem kell keresgélmi, témanak bővebben vagyunk, időnek — következésképpen — hiájával az interjúhoz. A karmester az Operaházban Parsifalt és Háryt próbált a héten, aztán ott volt a zeneakadémiai koncert a szegedi szimfonikusokkal, itthon az orvosgyógyász ünnepségei, a rendes színházi előadások. Most pedig, ma, hétfőn este fél 8-kor debütál a Vaszy Viktor Kórus. Rendkívüli feladattal. Verdi „legszebb operája” lesz a fülharmóniai hangverseny műsorán: a Requiem. A szolók Misura Zsuzsa, Szonda Eva, Sosko András és Kovács Kólos énekl; vezényel Oberfrank Géza, az új kórus vezetője. Mégis lehet beszélgetni, egy ebédészünet az előadót.

Sok latolgatás és vita után vált bizonyossá, hogy lehetséges az értékes és teremtetés: a városi tanács a fenntartója a régi „zenebárátok”, a színházakat és új embereket is magába fogadott Vaszy-kórusnak. A hivatal erről mindössze par napja tudott dönteni. De az énekkarral közben dolgoztak. Hogyan?

Intenzíven. Bizakodva, hitelt. Nem nagy szavak ezek, hanem tények, hiszen... lehet másként dolgozni? Remélem, hogy rönösi változást is jelentett az átszerveződés, pontosabban máris biztos vagyok benne, a Requiem-próbák alapján.

Beszélhetnénk a közelmúltól is? Mire gondolt, amikor az operatársulat ve-

zetőjeként átvette a miniszterhelyettesről a nívódíjat?

— A holnapi munkára, az elkövetkező időre, arra, hogy könnyebb lesz.

A kitüntetéstől? A prémiumtól?

Attól, hogy hivatalos elismerést kapott az egész társulat, vagyis a közönség és a szakma mellett az előjáróság is észrevette, megerősítette, jutalmazta azt a műhelymunkát, amit végzünk. Az operafesztivál díjait egy-egy produkcióért kaptuk. A nívódíj viszont negyvenes közös erőfeszítésünk eredményességét igazolta. Maga is tudja, és talán sokan a városban, hogy egyáltalán nem telt gond nélkül az elmúlt négy év, sokat vitáztunk, hiszen sokat dolgoztunk. Követelt és követelt, újszerű feladatokat diktált, mindenkitől azt várta, annyit tegyen, amennyit csak bír, és higgyen és bizzon a sikerben. Szinte megszállottan, úgy mint ön...

Lehetetlenség. Az igaz, hogy még nagyon fiatal voltam, amikor észrevettem: igazán jelentékeny produkció, valódi érték akkor születik, ha a vezető, az irányító a többség bizalmát élvezi, és a csapat tudja, mit akar. Egyugyanaz a céljuk, hiszik, hogy az jó cél, azt is látják, hogy miként lehet elérni. Együtt akarják bizonyítani ténykedésük értelmét. Ilyen legkorábban már „csak” koncepciózusság, tehetség, fegyelem, kitartás kérdése az eredmény. Csakhogy: egy teljes társulattól lehetetlen, hogy huzamosabb ideig elvárni, hogy mindez tegye — ha kesik az erőfeszítés eredménye, és annak elismerése. Ha az ember egyre azt látja, hiába teljesített többet, hiába nyújtott jobbat, csak annyi jár érte, mint azelőtt: vagy éppen annyi se; nem becsülik, nem méltányolják, nem veszik észre; akkor belefárad, elfásul, főládja. Azért örültem talán jobban a nívódíjnak, mert a törekvéseim igazolódtak a társulat előtt. Es ezért gondoltam, hogy könnyebb lesz ezután.

Ugy érti, ezentúl már nem becsületszóra kell elhinnie mindenkinek, akivel dolgozik, hogy... — Hogy tudom mit akarok, és együtt képesek is vagyunk megcsinálni. A mi világunkban bizony szükséges van akár a legtehetségesebb embernek is arra, hogy megmutatkozzon, objektívalódjon a munkájának az eredménye, kamatozzon ami befejezett. Ha szeretünk is kérészkedni, nem l'art pour l'art; a gyümölcs boldogít. Odáallni a muzsikuskok elé, és bizalmat kérni — lehet és kell. De mennyivel könnyebb, jobb és főleg gyümölcsözőbb, ha nem a bi-

zonygatásra megy a sok idő. Ha a respektus eleve adott, és a produkcióra figyelhetünk, nem egymás „kitanulására”.

En is tudnék sorolni — hogy is mondjam... alkalmakat, amikor megrendülhetett volna ez a „kell egy csapat”-hite. Gondolom ön még többet. Mi segít a rel-sághelyzetekben?

Először is van indulótök. Lehet, naivan, de mégis megrendülhetetlenül biztos vagyok abban, hogy a tartósan tisztességes, szak-szerű, értéktérmetést célzó, ügyet szolgáló munkának előbb-utóbb — muszáj eredményt hozni. Azért emlegetem a naivitást, mert a miénk nem az a kor, amikor egykönnyen el lehet hinni valakiről, hogy ügyet képvisel, szándékai tiszták, hite eleven. Túl sok kudarcot, rosszat, becselést mutat ma az életünk, s a megmaradt küzdőképések lassan csodabogaroknak látszanak a cinikus, hitevesztett tömegben. Túl sok ember rohan egyre sebesebben, csak tudná miért... Azt hiszi, az a boldogság, ha kétszáz forinttal olcsóbban vett hűtőszekrényt...

...ma, mert holnap már... emberünk ügyes volt, sikerélménye van. De hát hol a boldogság mostanában?

Ifjonti, romantikus elképzeléseim persze módultak, idővel kényszerültem ráébredni, senkitől el nem várhatom, hogy — csak úgy, bizalmából — az igényeim szerinti minőségi munkához való helyzetbe hozzon. A pályám során egy kivétel akadt, Felsenstein. Mellette olyan csapatban voltam: ahol a művészi értéke lehetett és kellett összpontosítani, s megszólalt a zene, kimondatott a kimondhatatlan, varázslat született, embernek való. Ez a boldogság, mostanában is és mindig. Azóta is ezt keresem, mint két madarat. Egyedül persze nem találhatom, ezért kell egy csapat. Maximalista nem vagyok; ha csak egyetlen felvonás „jön át”, ha a zene varázslata egyszer-egyszer hallhatóvá válik, ha csak egy óráskára vagyunk igazán együtt, elmélyedve a muzsikában — az már igen nagy dolog.

Szegedi éve alatt találkoztunk már a két madárral?

Igen.

Mint hogy az ilyen fajta találkozások nem magánygyek, mert hiszen ránk, a többiekre is hatnak, talán egészen egyszerűen önző, de személyes szívet a karmesternek is szóló a kívánság: adassanak mivel glákrabban.

Sulyok Erzsébet